ԱԶԴԱՐԱՐ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ՔՈՒԷՅԹԻ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՅԻՑ ՀԱՅՈՑ ԹԵՄԻՆ

P.O.Box: 8157, Salmiyeh -22052 Kuwait. Tel: 965-25614392, Fax: 965-25638312, e-mail: prelacy@armenianprelacykw.org

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, ԺԱ. Տարի, Թիւ 488, Ուրբաթ, 10 ՄԱՅԻՍ, 2019

ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ

ՈՂՋՈ՜ՅՆ ԱՐՑԱԽԻ ՀԵՐՈՍ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ ԱՆԹԻԼԻԱ ՍԻ ՄԱՅՐԱՎԱՆՔԷՆ

Այսօր, երբ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոսին նախագահութեամբ Անթիլիասի Մայրավանքին մէջ կը գումարուի Ազգ. Կեդրոնական Վարչութեան Կրօնական ու Քաղաքական ժողովներու լիակատար նիստերը, յանուն մեր Ս. Աթոռի թեմերու ժողովուրդին, ջերմօրէն կ՚ողջունենք Շուշիի ազատագրումը, 8 Մայիս 1992-ին:

Արդարեւ, պատմական ու ռազմավարական եզակի կարեւորութիւն ունեցող դէպք մըն էր Շուշիի ազատագրումը: Արցախի արի ժողովուրդը իր հաւաքական հաւատքով ու կամքով վերատիրացաւ իր բռնաբարուած իրաւունքին, իր պապերու աղօթքով ու արիւնով շաղախուած հայրենի հողին:

Մայիս 8 թուականը յաղթանակի ու ցնծութեան օր է: Ան պէտք է դառնայ նաեւ յանձնառութեան եւ ուխտի վերանորոգման օր:

Արցախի մեր ժողովուրդը պէտք է ամրօրէն կառչած մնայ ծով զոհողութեամբ վերատիրացած իր ինքնորոշման իրաւունքին՝ առաւել ծաղկեցնելով եւ հզօրացնելով Արցախը:

Արցախի քաջ բանակը վստահաբար պիտի շարունակէ իր հայրենի հողին արթուն պահապանն ու հզօր պաշտպանը մնալ:

Հայ ժողովուրդը ու յատկապէս Սփիւռքը կոչուած է իր անվերապահ զօրակցութիւնը գործնապէս արտայայտելու Արցախի նկատմամբ:

Այս առիթով, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը կը վերահաստատէ իր ամբողջական յանձնառութիւնը՝ մասնակից դառնալու Արցախի հզօրացման հրամայական գործին:

Փա՜ռք Շուշիի ազատագրութեան ճանապարհին իրենց արիւնը

ՔՈՒԷՅԹԻ «ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ»Ի ԱՇՈՒՂԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՆ…2

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՒԱՐՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ…4

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ…5

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ…9

8-9 ՄԱՅԻՍ 1992, ՇՈՒՇԻԻ ԱԶԱՏԱԳՐՈՒՄԸ…11

ԼՈՒՐԵՐ ԳԱՂՈՒԹՆԵՐԷՆ…14

7 ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ՝ ՄԵԾ ՀԱՅՐԻԿՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՄԱՅՐԻԿՆԵՐՈՒՆ…18

թափած մեր հերոսներուն։

Պատի՜ւ Արցախի անվտանգութիւնը ու անկախութիւնը պաշտպանող հայոց բանակին։

8 Մայիս 2019, Անթիլիաս

ՔՈՒԷՅԹԻ «ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ»Ի ԱՇՈՒՂԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՆ

Համազգայինի Քուէյթի մեկուսի կազմի կազմակերպութեամբ, 3 Մայիս 2019-ին երեկոյեան ժամը 7:30-ին Քուէյթի «Քէյֆան» հանդիսասրահին մէջ տեղի ունեցաւ աշուղական երեկոյ մը, հովանաւորութեամբ Քուէյթի եւ շրջակայից թեմի Առաջնորդ Գերշ. Տ. Մասիս Արք. Զօպուեանի, Քուէյթի մէջ Հայաստանի հանրապետութեան դեսպան՝ Սարմէն Պաղտասարեանի, հիւպատոս՝ Վարդգես Աւետիսեանի եւ աւելի քան 400 ներկաներու:

Բացման խօսքով հանդէս եկաւ Քուէյթի Համազգայինի ատենապետ Տիգրան Պայաթեան, որ ողջունելով ներկաները, պատմական հակիրճ ակնարկ մը կատարեց ըսելով, որ «Աշուղական արուեստը Հայաստան թափանցած է արաբական աշխարհէն՝ 14-15-րդ դարերուն: 18-րդ դարուն Հայ մեծագոյն աշուղ՝ Սայաթ-Նովան կամուրջ հանդիսանալով միջնադարեան բանաստեղծութեան, ժողովրդական խաղերու եւ իր քնարերգութեան միջեւ, հիմքը դրաւ հայ աշուղական ԴԱՍԱԿԱՆ դպրոցին: Ապա 19-րդ դարուն՝ Գիւմրիի մէջ մեծն աշուղ Ջիւանիի շնորհիւ, հիմքը դրուեցաւ հայ աշուղական ԱԶԳԱՅԻՆ դպրոցին, որը խարսխուած էր ոչ միայն հայ գրական լեզուի՝ այլ ազգային երաժշտական լեզուամտածողութեան վրայ»: Ան նշեց որ Ջիւանին եւ իր արժանի յաջորդներ գուսաններ՝ Շերամը, Հաւասին, Աշոտը, Շահէնը, հետագային շարունակեցին բիւրեղացնել հայ աշուղական արուեստը:

Անդրադառնալով ձեռնարկի կազմակերպման նպատակին, Պայաթեան նշեց. «Գիտակցելով որ հայ աշուղական արուեստը հսկայական դեր ունեցած է մեր ժողովուրդի երաժշտական նկարագրի կերտման մէջ, շարունակելով Համազգայինի առաքելութիւնը եւ վառ պահելու համար մեր երիտասարդ սերունդներուն մէջ հայ աշուղական արուեստին նկատմամբ սէրն ու հետաքրքրութիւնը, Համազգայինի Քուէյթի մեկուսի կազմը որոշեց կազմակերպել աշուղական այս երեկոն»: Ան շնորհակալութիւն յայտնեց բոլոր անոնց, որոնք սատարեցին Համազգայինի Քուէյթի Կազմին, կազմակերպելու եւ իրականացնելու այս ձեռնարկը, որուն առաջին մասը յատկացուած էր Սայաթ-նովային, իսկ երկրորդ մասը ծաղկաքաղ մըն էր ամենասիրուած աշուղներու ստեղծագործութիւններէն:

Ապա Պայաթեան բեմ հրաւիրեց օրուան հանդիսավար, տաղանդաւոր ասմունքող Կիլտա Պէրպէրեան-Իճեանին :

Կիլտա Պէրպէրեան - Իճեան յայտագրի գեղարուեստական բաժնի բացումը կատարեց Եղիշէ Չարենցի «Երազ տեսայ , Սայաթ-Նովէն մօտս էկաւ սազը ձեռին» բանաստեղծութեան իր գեղեցիկ մատուցմամբ, որմէ ետք բեմ բարձրացան հայրենիքէն ժամանած երաժիշտներ՝ Շանթ Դանիէլեանը, Սագիս Աղամեանը եւ աշուղական երեկոյի երգիչները ու միասնաբար կատարեցին Սայաթ նովայի գլուխ-գործոցներէն՝ «Քամանչա»ն: Ապա Կիլտա Պէրպէրեան - Իճեանը ասմունքեց Յովհաննէս Թումանեանի «Աշուղ Սայաթ-Նովի նման» տաղը, որմէ ետք զուգերգով հանդէս եկան օրիորդներ՝ Պիայնա Պապլանեանը եւ Սէրէնա Կարապետեանը՝ իրենց նուրբ ձայնով կատարելով «Թէգուզ քու քաշըն մարգրիտ տան» եւ «Դու էն հուրին իս» սիրուած երգերը: Սայաթ-Նովայի «Բլբուլի հիդ» երգը իր գեղեցիկ ձայնով կատարեց Վաչէ Թաշճեանը:

Ապա Քուէյթի «Շաքէ» պարախումբը ներկայացուց նազպար մը Սայաթ-Նովայի «Ցիս քու դիմէթըն չիմ գիդի» երգի հնչիւններու ներքոյ:

Այնուհետեւ Ատոմ Քեհեաեան իր հնչեղ ձայնով կատարեց Սայաթ-Նովայի ամենաբարդ ստեղծագործութիւններէն՝ «Աշխարումս ախ չիմ քաշի» երգը: Ապա իր հիանալի ձայնով ելոյթ ունեցաւ Լուսի Քահիքէճեան եւ մատուցելով Սայաթ-Նովայէն երկու մեներգ՝ «Թամամ աշխարի պըտուտ էկայ» եւ «Փահրադըն միռած Շիրինն ասաց՝ դարեն էրված իմ»: Շաքէ պարախումբը ներկայացուց եւս մէկ գեղեցիկ պար՝ Սայաթ-Նովայի «Քանի Վուր ջան իս ինձ համար» երգի երաժշտութեամբ:

Յայտագրի երկրորդ բաժնով օրուան երգիչ-երգչուհիները ներկայացուցին գուսաններ՝ Շերամի, Բագրատի, Աշոտի, Սեղրակի եւ աշուղ Ջիւանիի ստեղծագործութիւններէն փունջ մը: Լիլա Կարապետեանը փայլուն կերպով կատարեց Գուսան Շերամի ամենասիրուած ու բարդ տաղերէն՝ «Դու իմ մուսան ես»ը:

Ապա ելոյթ ունեցաւ սիրուած կատարող Գէորգ Թեմամեան եւ իր ինքնատիպ ոճով ներկայացուց Գուսան Բագրատի «Լուսին ես ամպի տակին» եւ Գուսան Շերամի «Մէջս կեանք չմնաց» ժողովրդական լայն ճանաչում ունեցող երգերը:

Հանդիսատեսներուն բարձր տրամադրութիւնը ապահովեց Լուսի Քահիքէճեանի եւ Քեռի Սարգիսեանի կատարմամբ «Խանդոտ կինը» կատակ զուգերգը՝ եւ Գուսան Սեղրակի «Դու գնում ես բարով բարով գնաս» մեներգը, որ իւրովի ներկայացուց վաստակաշատ կատարող Քեռի Սարգիսեան:

Ապա հնչեց Գուսան Աշոտի «Զանգեզուրի բարի ծնունդ» երգը եւ «Շաքէ» պարախումբի կրտսերները ներկայացուցին նոր պար մը, որմէ ետք Գուսան Շերամի ամենասիրուած երգերէն «Սէր իմ սիրուն ես»ը իր նուրբ ոճով կատարեց երիտասարդ երգչուհիներէն՝ Սարինա Ատանալեանը: Իսկ երիտասարդ ու տաղանդաւոր երգիչներէն Ռոստոմ Սարգիսեանը մեներգեց Գուսան Սեղրակի «Քո սեւ աչերով»ը:

Ապա «Շաքէ» պարախումբը կատարեց Գուսան Շերամի «Շորորա» երգի նուրբ հնչիւններուն համպատասխան գեղեցիկ նազպար մը, որմէ ետք Ռոստոմ Սարգիսեանի եւ Լիլա Կարապետեանի հաճելի կատարմամբ ներկաները վայելեցին Գուսան Աշոտի «Սարի սիրուն եար» զուգերգը: Երկրորդ անգամ ելոյթ ունեցաւ տաղանդաւոր կատարող Գէորգ Թեմամեանը, որ ներկայացուց գուսան Շերամէն շարան մը: Յայտագրի աւարտին երգողները միասնաբար կատարեցին Աշուղ Ջիւանիի բարոյախրատական գլուխ-գործոցներէն՝ «Խելքի աշեցէք» երգը, որ արժանացաւ ներկաներու բարձր գնահատանքին: Յայտագրի աւարտին օրուան հանդիսավար Կիլտա Պէրպէրեան-Իճեանը կարդաց Քուէյթի Համազգայինի շնորհակալական խօսքը՝ ուղղուած նուիրատուներուն, երգիչ-երգչուհիներուն, «Շաքէ» պարախումբին, Հայաստանէն յատուկ այս ձեռնարկի համար ժամանած հայրենի երաժիշտներուն, պարուսոյցներուն, քուլիսներու ետին աշխատած անհատներուն եւ Համազգայինի բոլոր յանձնախումբերուն ու ներկաներուն, որոնց հաւաքական ճիգին ու բարի կամքին արդիւնքն էր օրուան ձեռնարկը: Ի վերջոյ Տիկին Կիլտան բեմ հրաւիրեց Առաջնորդ սրբազան հայր Գերշ. Տ. Մասիս Արք. Զօպույեանը փոխանցելու իր խօսքը:

Առաջնորդ սրբազանը նախ շնորհաւորեց Քուէյթի «Համազգային» ի մեկուսի կազմը իր կազմակերպած յաջող ձեռնարկին համար եւ ընդգծեց. «Որեւէ ազգի կամ միութեան յաջողութեան եւ յարատեւութեան բանալին կը կայանայ երեք բանի մէջ. հաւաքական կամքի, միասնական աշխատանքի ու համեստ պահուածքի մէջ»: Ան դրուատանքի եւ գնահատանքի խօսքեր ըսաւ հայրենի երաժիշտներուն, պարուսոյցներուն, կատարողներուն եւ բոլոր

միութենականներուն, որոնց նիւթական եւ բարոյական զոհողութիւններուն միջոցով իրականացաւ այս ձեռնարկը եւ «որոնց շնորհիւ այս օտար սրահի բեմէն հնչեցին հայերէն երգն ու երաժշտութիւնը, պարն ու ասմունքը եւ օտար այս սրահը մի քանի ժամով հայացաւ»:

Ան կոչ ուղղեց ներկաներուն, որ վառ պահեն իրենց ու իրենց զաւակներու հոգիներուն մեր նախնիներէն մեզի հասած ազգային ու մշակութային հարուստ ժառանգութեան նկատմամբ

սէրը եւ յորդորեց, որ Քուէյթի Համազգայինի ընկեր-ընկերուհիները աւելի թափով շարունակեն իրենց գործունէութիւնը: Հանդէսի աւարտին կատարողներն ու միութենականները յիշատակի նկարներ ունեցան Առաջնորդ սրբազան հօր եւ Քուէյթի մէջ Հայաստանի հանրապետութեան դեսպան՝ Սարմէն Պաղտասարեանի հետ: Քուէյթեան մամուլը անմիջապէս անդրադարձաւ սոյն ձեռնարկին յօդուածներով եւ առցանց «լայվ» հաղորդումներով:

Սօսի Սիմիկեան-Պայաթեան

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՒԱՐՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կիրակնօրեայ Վարժարանի աւարտական հանդէսը տեղի ունեցաւ Շաբաթ, 4 Մայիսին, ուր բարի գալուստի խօսք արտասանեց Կիրակնօրեայի տեսուչ Տիկ. Ժագլին Խտրլարեան, ապա բացման խօսքը՝ Տիկ. Նուէր Սեփիլեան:

Վանիա Պէրպէրեան իր սրտի խօսքին մէջ շնորհակալութիւն յայտնեց տեսչութեան եւ ուսուցչական կազմին, որմէ ետք յաջորդաբար ներկայացուեցան Աստուածաշնչական համարներ՝ «Յիսուս իմ ամէն ինչ», «Սէր» եւ «Տաս պատուիրանները», ապա Հապիպ Արա Սալիպա, Ռէժինա Հինտոյեան եւ Քրիստափոր Սերոբեան Սաղմոսներ արտասանեցին:

Հաւատով խոստովանիմէն համարներ արտասանեցին Գարլա Թէմամեան, Մելենա Գազէլեան եւ Էլենա Պէրպէրեան: Ներկայացուեցան աղօթքներ՝ «Խաչ Քո Եղիցի», Յովսէփ Զաքարեանի եւ «Քնանալէ Առաջ»՝ Պէկզատ Մովսէսեանի կողմէ: Յաջորդիւ՝ Արլին Իյճեան, Գէորգ Պէրպէրեան, Ալէք Թէմամեան, Սարգիս Մանուէլեան եւ Ալիսիա Գուզույեան ներկայացուցին «Երանելիները»: Ապա ներկայացուեցան խմբային սաղմոս եւ երգեր՝ «Գոհացէք Տէրոջմէն», «Նա Արժանի Է», «Օրհներգ Հայրապետական» եւ Կիրակնօրայ Վարժարանի քայլերգը: Աւարտին, հրաւիրուեցաւ Առաջնորդ Սրբազան Հայրը, որ կատարեց վկայականաց բաշխումը եւ իր խօսքին մէջ գնահատեց շրջանաւարտները, ծնողները եւ Կիրակնօրեայ Վարժարանի Տեսչութիւնն ու ուսուցչական կազմը, որոնք կ'աշխատին «Կրթէ՛ մանուկը իր ճամբան սկսած ատենը, որպէսզի իր ծերութեան ատենն ալ անկէ չխոտորի» նշանաբանով:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ՀՅԴ Հայաստանի Գերագոյն Մարմինի Շնորհաւորական Ուղերձը՝ Մայիսեան Եռատօնին Առիթով

Մայիսեան եռատօնին առիթով ՀՅԴ Հայաստանի Գերագոյն մարմինը հրապարակեց հետեւեալ շնորհաւորական ուղերձը.

Հայաստանի Հանրապետութեան, Արցախի Հանրապետութեան եւ սփիւռքի սիրելի՛ հայրենակիցներ,

Շնորհաւորում ենք Շուշիի ազատագրման, Արցախի Հանրապետութեան պաշտպանութեան բանակի կազմաւորման եւ Հայրենական մեծ պատերազմում տարած յաղթանակի առթիւ:

Փառապանծ յաղթանակներն անհնար է պատկերացնել առանց ազատ ապրելու՝ մեր ժողովրդի աննկուն կամքի եւ ռազմական տաղանդի:

Շուշիի ազատագրումը բեկումնային նշանակութիւն ունեցաւ արցախեան պատերազմում: Մեր խոնարհումն ենք բերում հայրենիքի ազատագրութեան մարտերում զոհուած քաջորդիներին:

Մեր պարտաւորութիւնն է զարգանալ առանց զիջելու՝ կերտելով հզօր, արդար եւ միացեալ Հայաստան:

ՀՅԴ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ՄԱՐՄԻՆ

www.aztagdaily.com

Դաւիթ Տօնոյեան Կ՛անդրադառնայ «Հայաստան – Արցախ» Ռազմավարական Դաշինքին. «Սրտիս Մէջ Այդ Ամէնը Կայ»

Հայաստանի Հանրապետութեան պաշտպանութեան նախարար Դաւիթ Տօնոյեան Հայաստան-Ազրպէճան սահմանին տիրող իրավիճակը կը գնահատէ յարաբերական կայուն: «Եռաբլուր» զինուորական պանթէոնին մէջ լրագրողներու հետ զրոյցի մը ընթացքին Հայաստանի Հանրապետութեան պաշտպանութեան նախարարը ըսաւ. «Ես իրավիճակը կը գնահատեմ յարաբերական կայուն, բոլոր միջոցները կը ձեռնարկուին, որ խնդիրներ չյառաջանան»:

Պատասխանելով այն հարցումին, թէ Տօնոյեան ինչպէ՞ս կը գնահատէ ՀՅԴ-ի նախաձեռնած «Հայաստան-Արցախ» փորումը եւ Հայաստան-Արցախ ռազմավարական դաշինքին իրաւական աստիճան տալու ստորագրահաւաքը, նախարարը ըսաւ, թէ ատիկա աւելի շատ քաղաքական գործընթաց է: «Գնահատական պիտի չուզէի տալ, բայց սրտիս մէջ այդ ամէնը կայ», աւելցուց ան:

Վազգէն Մանուկեան. «Հայաստան – Արցախ Ռազմավարական Դաշինքի Կնքումը Արցախի Միջազգային Ճանաչման Կարեւոր Ազդակ Է»

Ստեփանակերտի մէջ տեղի ունեցած «Հայաստան-Արցախ ռազմավարական դաշինք» ՀՅԴ նախաձեռնած փորումին նախագահող Վազգէն Մանուկեան իր խօսքին մէջ նշեց, որ իշխանութիւնները պարտաւոր են մեր ժողովուրդին կամքը բանակցութիւններու միջոցով դարձնել իրականութիւն: Արցախի անկախութեան միջազգային ճանաչումը, ըստ Մանուկեանի, երկարատեւ հոլովոյթ է, որ պէտք է պայմանաւորուած ըլլայ երկրի տնտեսական աճով, բարձր մարտունակութեամբ, հզօր դաշնակիցներով:

«Մենք երկար տարիներէ ի վեր խորապէս կը համագործակցինք իրարու հետ, բայց շատ հարցեր իրաւական հիմքեր չեն ունեցած: Դաշինքի կնքումը Արցախի միջազգային ճանաչման կարեւոր ազդակ է», ըսաւ Վազգէն Մանուկեան:

«Ղարաբաղի Հարցով Ամէնէն Կարեւորը Այն Է, Որ Պէտք Է Յստակ Ձեւակերպել, Թէ Ի՛նչ Կ՛ուզենք» Կ՛ըսէ Վարչապետ Փաշինեան

Չորեքշաբթի օր, Հայաստանի Հանրապետութեան վարչապետ Նիկոլ Փաշինեան հրաւիրած է իր գործունէութեան մէկ տարին ամփոփող մամլոյ ասուլիսի մը, որուն ընթացքին անդրադարձած է երկիրը յուզող զանազան հարցերու, միամեայ գործունէութեան, ապագայի ծրագիրներուն եւ շրջանային հարցերու:

Անդրադառնալով Լեռնային Ղարաբաղի տագնապին՝ վարչապետ Փաշինեան ըսած է. «Երբ ժամանակին կ՛ըսէի, որ ժողովուրդը պէտք է որոշէ, թէ ո՛վ պէտք է ընտրուի վարչապետ, կը ծիծաղէին, հիմա կը ծիծաղին, երբ կ՛ըսեմ՝ ժողովուրդը պէտք է լուծէ Լեռնային Ղարաբաղի տագնապի հարցը»:

Անդրադառնալով այն հարցումին, թէ ինչպէ՞ս ժողովուրդը պիտի որոշէ Արցախի տագնապի լուծման հարցը, Նիկոլ Փաշինեան ըսած է. «Հայաստանի Հանրապետութեան օրէնսդրութեամբ սահմանուած կարգով: Եթէ ես ունենամ բանակցութիւններուն իբրեւ արդիւնք այնպիսի լուծում, որ նկատեմ՝ ատիկա արժանի է ներկայացնել ժողովուրդին, կու գամ, կը ներկայացնեմ: Ես կարելի է՝ ներկայացնեմ ասուլիսով, տեսաուղերձով: Կ'ըսեմ՝ այսպիսի տարբերակ կայ, սիրելի՛ ժողովուրդ, հաւանական է, որ հանրաքուէ ըլլայ՝ դուք կ՛արտօնէ՞ք այս ծիրին մէջ բանակցիլ»:

Վարչապետը ըսած է, որ Ղարաբաղի հարցին հետ կապուած ամէնէն կարեւոր խնդիրը այն է, որ պէտք է յստակ ձեւակերպել, թէ ի՛նչ կ՛ուզենք:

«Եկէք յստակ ձեւակերպենք եւ կառավարութեան ըսենք, զնա՛, վարչապետ, ասիկա քու խնդիրդ է: Կ՛երթանք բանակցութիւններու, կ՛ըսեն՝ ծախեցին հողերը: Ծախողը դուք էք, այդ ո՞վ բարոյական իրաւունք ունի, որ զիս որեւէ բան ծախելու մէջ մեղադրէ: Մարդիկ, որ երկիրը թալանած են, ծախած են, ծախելու ընթացքին մէջ եղած են, կ՛ըսեն՝ գնաց բանակցութիւններու, հաստատ կը ծախէ: Անոնք չունին բարոյական իրաւունք, բանակ թալանածը ընդհանրապէս իրաւունք չունի Ղարաբաղի հարցով խօսելու: Կ՛ըսենք՝ ժողովուրդը պիտի որոշէ, խուճապի կը մատնուին. ինչպէ՞ս ժողովուրդը պիտի որոշէ, հապա մե՞նք: Ձեր տեղը դեռ այդտեղ է, վաղը միւս օր կ'երեւայ, թէ ո՛ւր պիտի ըլլայ, նախաքննութիւնն ու դատարանը պիտի որոշէ ձեր տեղը», նշած է ան:

Անդրադառնալով Հայաստանի երկրորդ նախագահ Ռոպերթ Քոչարեանի յայտարարութեան, թէ Հայաստանի մէջ ընդդիմութիւնը կը միաւորուի եւ շուտով մարտահրաւէր պիտի նետէ Հայաստանի նոր իշխանութիւններուն, Փաշինեան արձագանգեց. «Ռոպերթ Քոչարեանը որո՛ւ կ՛ուզէ միանալ, թող միանայ: Հայաստանի մէջ մարդիկ կան, որոնք չեն հասկցած, թէ երկրին մէջ ի՛նչ տեղի ունեցած է եւ ի՛նչ տեղի կ՛ունենայ. Ռոպերթ Քոչարեան, Սերժ Սարգսեան, ուրիշ մարդիկ… նախորդ կառավարութեան որեւէ ներկայացուցիչ Հայաստանի մէջ այլեւս երբեք իշխանութիւն պիտի չըլլայ: Պիտի չըլլայ նաեւ ընդդիմութիւն՝ 90 եւ աւելի առ հարիւր հաւանականութեամբ: Հանրապետական կուսակցութիւնը կասեցուած է, նոյնիսկ փակուած է ժողովուրդին կողմէ»:

Պատասխանելով լրագրողի հարցումին, թէ Չորեքշաբթի օր Արցախի մէջ ՀՅԴ-ի նախաձեռնութեամբ տեղի ունեցած «Արցախ-Հայաստան ռազմավարական դաշինք» ֆորումի եւ Քոչարեանի յայտարարութեան միջեւ կապ կը տեսնէ՞, վարչապետ Փաշինեան արձագանգեց. «Դաշնակցութիւնը աւանդական կուսակցութիւն է: Ես յարգանքով կը վերաբերիմ Դաշնակցութեան նկատմամբ»:

Անդրադառնալով Հայաստան-Միացեալ Նահանգներ յարաբերութիւններուն՝ վարչապետ Նիկոլ Փաշինեան ըսած է, թէ Միացեալ Նահանգներու հետ յարաբերութիւնները, ըստ էութեան, 7 մայիսին սկսան նոր չափանիշով՝ աշխատանք, որ կը կոչուի հայ-ամերիկեան ռազմավարական երկխօսութիւն:

«Մենք իւրաքանչիւր յարաբերութիւններու մէջ կ՛ակնկալենք, որ մեր յարաբերութիւնները պէտք է համապատասխանեն Հայաստանի Հանրապետութեան նոր կարգավիճակին, իսկ մենք այսօր նոր կարգավիճակ ունինք», ըսած է վարչապետը:

«Բոլորս Ալ Համաձայնած Ենք Ուժի Կիրարկման Կամ Կիրարկման Սպառնալիքի Բացառման, Տարածքային Ամբողջականութեան, Ժողովուրդներու Ինքնորոշման Սկզբունքին Շուրջ» Կ՛ըսէ Քենթ

Մեր յոյսն ու ակնկալութիւնը այն է, որ բոլոր երկիրները խաղաղ, անվտանգ համագոյակցին իրենց դրացիներուն հետ: «Թերթ» կը հաղորդէ, որ այս մասին Հայաստանի արտաքին գործոց նախարարութեան մէջ ըսած է Միացեալ Նահանգներու արտաքին գործոց նախարարի փոխտեղակալ Ճորճ Քենթ, պատասխանելով լրագրողի այն հարցումին, թէ արդեօք Թրամփի վարչակազմը Հարաւային Կովկասի անվտանգութեան խնդիրներուն վերաբերեալ ունի՞ յստակ մօտեցում:

«Մեր յոյսն ու ակնկալիքը այն է, որ բոլոր երկիրները խաղաղ, անվտանգ համագոյակցին իրենց դրացիներուն հետ: Ճիշդ այդ նպատակով ալ մենք ԵԱՀԿ-ի Մինսքի խմբակի համանախագահող ենք, եւ մենք կ՛աշխատինք Հայաստանի եւ Ազրպէյճանի հետ՝ գտնելու Լեռնային Ղարաբաղի հիմնախնդիրի խաղաղ լուծումը», ըսաւ ան:

Անոր խօսքով, իրենք նաեւ կ՛աշխատին ժընեւեան միջազգային համախմբումի ծիրին մէջ Վրաստանի՝ «Ռուսիոյ կողմէ բռնագրաւուած» տարածքներու հարցը լուծելու շուրջ:

«Իբրեւ Եւրոպայի անվտանգութեան եւ համագործակցութեան կազմակերպութեան անդամ պետութիւններ, որուն կազմին մէջ են նաեւ Հարաւային Կովկասի պետութիւնները, Ռուսիան եւ Միացեալ Նահանգները՝ մենք բոլորս, համաձայնած ենք այն սկզբունքին շուրջ, որ պէտք է բացառուի ուժի կամ ուժի սպառնալիքի կիրարկումը, նաեւ համաձայնած ենք տարածքային ամբողջականութեան եւ ժողովուրդներու՝ իրենց ապագան ինքնորոշելու սկզբունքի շուրջ», ըսաւ ան:

Ճորճ Քենթ նշեց, որ խօսելով անվտանգութեան հարցերուն մասին, չի կրնար չանդրադառնալ նաեւ հարաւը գտնուող պետութիւններուն՝ Իրանին եւ Սուրիոյ:

«Ցաւօք, Իրան կ՛ապակայունացնէ շրջանին մէջ իրավիճակը, անիկա կ՛աջակցի Կազայի հրթիռներուն: Մենք անվտանգութեան հարցերուն անդրադարձ կատարելու ընթացքին դիտարկեցինք ո՛չ միայն կովկասեան շրջանը, այլ նաեւ աւելի լայն ծիրի մէջ՝ անդրադարձ կատարելով այն պետութիւններուն, որոնք ջանքեր կը գործադրեն ոչ թէ յանուն խաղաղութեան եւ կայունութեան, այլ կը փորձեն ապակայունացնել», ըսաւ ան:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ

Թեհրան Իրան-Վեցեակ Համաձայնագիրին Մաս Կազմող Պետութիւններուն Իրենց Յանձնառութիւնները Կատարելու 60 Օրուան Պայմանաժամ Մը Ճշդեց

Իրանի ազգային անվտանգութեան բարձրագոյն խորհուրդը յայտարարեց, որ Իրան-Վեցեակ համաձայնութեան մաս կազմող երկիրները 60 օրուան պայմանաժամ մը ունին կատարելու այդ համաձայնութեամբ իրենց ստանձնած յանձնառութիւնները:

Խորհուրդը հաղորդագրութիւն մը հրապարակելով յայտարարեց, որ երէկուընէ կը սկսի 2015-ին կնքուած համաձայնութեան ծիրին մէջ երկրին ստանձնած կարգ մը յանձնառութիւններու կատարումը առկախելը՝ նշելով, որ ներկայիս, եւ մինչեւ 60 օր, պիտի չյարգէ իւրանիումի հարստացման ճշդուած համեմատութիւնը եւ ծանր ջուրի պահեստի քանակը:

«Երբ մեր պահանջները կատարուին, կը վերականգնենք այդ քայլերու գործադրումը», եզրափակեց խորհուրդը:

Իրանի նախագահ Հասան Ռուհանի իր կարգին նշեց, որ իր երկիրը չ՛ուզեր համաձայնութենէն դուրս գալ, «սակայն այսօր հիւլէական համաձայնութեան մէջ նոր քայլ մը կ՛առնենք»:

«Հիւլէական համաձայնութեան տապալումը կը վտանգէ Իրանն ու աշխարհը», նշեց ան, սակայն պիտի փոխարինուի «Միացեալ Նահանգներու կամքին համեմատ»: «Եթէ հիւլէական համաձայնութիւնը շրջանի անվտանգութեան եւ աշխարհի խաղաղութեան համար է, ապա պէտք է բոլորը զայն գործադրեն եւ վճարեն անոր ծախսերը», ընդգծեց Իրանի նախագահը:

Ռուհանի յայտնեց, որ Թեհրան իր նոր քայլերուն վերաբերեալ նամակներ յղած է Իրան-Վեցեակ համաձայնութեան յանձնառու 5 երկիրներուն՝ Ռուսիոյ, Ֆրանսայի, Բրիտանիոյ, Չինաստանի եւ Գերմանիոյ: «Մենք ձեզմէ չենք պահանջեր Իրանի շահերուն համաձայն գործել, այլ կ՛ըսենք՝ աշխատեցէ՛ք ձեր երկիրներու շահերուն համաձայն», ըսաւ ան:

«Իրանեան վարչակարգի ռազմավարութիւնը յանձնառութիւնը յանձնառութեան դիմաց, սպառնալիքը սպառնալիքի դիմաց եւ ոտնահարումը ոտնահարման դիմաց է», եզրափակեց Իրանի նախագահը: Չինաստանի արտաքին գործոց նախարարութիւնը յայտարարեց, որ համաձայնութիւնը պէտք է ամբողջութեամբ գործադրել:

Ֆրանսայի պաշտպանութեան նախարար Ֆլորանս Պարլի շեշտեց, թէ կարեւոր է, որ Իրան յարգէ իր յանձնառութիւնները՝ աւելցնելով, որ եթէ ատիկա տեղի չունենայ, ապա

պատժամիջոցներու վերահաստատումը պիտի դրուի սեղանի վրայ: Ան նշեց, որ չկայ աւելի վատ բան, քան Իրանի՝ հիւլէական համաձայնագիրէն դուրս գալը:

Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարարութիւնը իր կարգին նշեց. «Եթէ Իրան հիւլէական համաձայնագիրով իր ստանձնած յանձնառութիւնները չյարգէ, ապա պիտի վերադառնանք պատժամիջոցներու դրութեան»: Քրեմլին շեշտեց. «Տակաւին կանուխ է հիւլէական համաձայնութեան հարցով Իրանի դէմ պատժամիջոցներու մասին խօսելու: Մենք այսօր Միացեալ Նահանգներու հիւլէական համաձայնութենէն դուրս գալուն հետեւանքները կը տեսնենք: Հիւլէական համաձայնութենէն Իրանի ետդարձը հետեւանք է օտար ուժերու անոր դէմ կատարած գրգռութեան»:

Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարար Սերկէյ Լաւրով յայտնեց. «Իրանի հետ հիւլէական համաձայնագիրին շուրջ զարգացումները անընդունելի են, եւ անոնց պատճառը Ուաշինկթընի անպատասխանատու վարմունքն է»: Ան Մոսկուայի մէջ Իրանի արտաքին գործոց նախարար Մոհամետ Ժաւատ Զարիֆին հետ հանդիպումին ընթացքին «հիւլէական համաձայնութեան նկատմամբ իրանեան կեցուածքի փոփոխութեան վերաբերեալ բացատրութիւն» պահանջեց:

Գերմանիոյ կառավարութիւնը յայտարարեց. «Իրանի հետ կնքուած հիւլէական համաձայնութեան նոյնիսկ փոքր բաժինի ոտնահարումը անընդունելի է: Մենք կ՛ուզենք պահպանել հիւլէական համաձայնութիւնն ու մեր յանձնառութիւնները, եթէ Իրան յանձնառու մնայ»:

Եւրոպական Միութիւնը յայտնեց, որ մտահոգութեամբ կը հետեւի իրանեան որոշումներուն եւ անոնց հետեւանքները կը քննարկէ՝ աւելցնելով, որ միութիւնը կը շարունակէ ամբողջովին յանձնառու մնալ Իրանի հետ Միացեալ Համապարփակ աշխատանքի ծրագիրին»:

Իսրայէլի վարչապետ Պենիամին Նեթանիահու շեշտեց. «Իսրայէլ Իրանին պիտի չարտօնէ հիւլէական զէնքեր ունենալ»:

Անգարա Կը Քննադատէ Փարիզի, Պրիւքսելի Եւ Ուաշինկթընի Յայտարարութիւնները

Թուրքիոյ արտաքին գործոց նախարարութիւնը Կիպրոսի արեւմտեան ջուրերուն մէջ Թուրքիոյ կողմէ կազի եւ քարիւղի որոնման աշխատանքներուն վերաբերեալ Ֆրանսայի, ինչպէս նաեւ Եւրոպական Միութեան արտաքին քաղաքականութեան բարձրագոյն յանձնակատար Ֆետերիքա Մոկերինիի քննադատութիւններուն վերաբերեալ յայտարարութիւն հրապարակած է՝ նշելով, որ Անգարա չ՛ընդունիր Թուրքիոյ՝ սեփական տարածքին մէջ կատարած այդ աշխատանքներուն վերաբերեալ քննադատութիւնը: Այս մասին կը հաղորդէ «Անատոլու» լրատու գործակալութիւնը:

Թուրքիան նաեւ դատապարտած է Միացեալ Նահանգներու քննադատութիւնը՝ Կիպրոսի ջուրերուն մէջ Թուրքիոյ գործունէութեան վերաբերեալ: Նշենք, որ Թուրքիան 4 մայիսին սկսած է Կիպրոսի յատուկ տնտեսական գօտիին մէջ կազի եւ քարիւղի որոնման աշխատանքներ կատարել, ինչ որ յարուցած է միջազգային ընտանիքի դժգոհութիւնը:

ԱԿՆԱՐԿ

8-9 Մայիս 1992, Շուշիի Ազատագրումը. Հայ Ժողովուրդի Հաւաքական Կամքին Եւ Միասնական Ուժին Յաղթանակի Խորհրդանիշը

Մայիս 8-9 պատմական յիշարժան թուական դարձաւ եւ փառաւոր իր տեղը գրաւեց հայոց յուշատետրին մէջ 1992-ին, երբ Արցախ աշխարհի հինաւուրց բերդաքաղաք Շուշին ազատագրուեցաւ հայ ժողովուրդի հերոսական զաւակներուն ռազմաքաղաքական բացառիկ սխրանքով:

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետութիւնը պաշտօնապէս մայիս 9-ին կը մեծարէ «Շուշիի ազատագրման եւ յաղթանակի» պետական տօնը: Իսկ Հայաստանի Հանրապետութեան պաշտօնական տօնացոյցով մայիս 9-ն հռչակուած է «Յաղթանակի օր»:

Թէ՛ իբրեւ ազգային-ազատագրական պայքարի յանդուգն նախաձեռնութիւն եւ թէ՛, մանաւա՛նդ, իբրեւ ռազմական փայլուն գործողութիւն, Շուշիի ազատագրման միօրեայ յաղթական գրոհը, որ սկսաւ 8 մայիս 1992-ին, ազգային-քաղաքական իր նշանակութեամբ կարեւորագոյն դարձակէտ մը խորհրդանշեց հայ ժողովուրդի բազմադարեան պատմութեան համար:

Դրաւ սկիզբը Արցախի իրա՛ւ ազատագրութեան յաղթարշաւին:

Աւելի՛ն. Շուշիի ազատագրումով հայ ժողովուրդը ոչ միայն յաղթական հիմը դրաւ Արցախի վերատիրացման պայքարին, այլեւ ռազմաքաղաքականօրէն ապահովեց վերանկախացեալ Հայաստանի Հանրապետութեան ազգային անվտանգութիւնը:

Բարձրանիստ բերդաքաղաքի անառիկ իր դիրքով յատկանշուող Շուշին ոչ միայն վերջին քանիամեակին, այլեւ հայ ժողովուրդի հազարամեակներու պատմութեան բոլոր թէժ պահերուն, բայց յատկապէս՝ 17-րդ դարէն սկսեալ թափ առած հայոց ազգային-ազատագրական պայքարի բախտորոշ բոլոր վերիվայրումներու ընթացքին, խորհրդանշած է հայկական ինքնութեան, ինքնուրոյնութեան եւ ազատ ու անկախ ապրելու ազգային կամքին բարձունքներէն մէկը՝ անառիկ եւ հերոսական:

Իսկ 8-9 մայիս 1992-ի Շուշիի ազատագրութեան յաղթական թռիչքով Արցախի հայութեան, համայն հայ ժողովուրդը նուաճեց անկրկնելի խորհրդանիշը հաւաքական իր ուժին եւ ազգային միասնական ուժին անպարտելիութեան:

Միջին դարերուն Շիկաքար բերդաքաղաքի անունով հռչակուած Շուշին մեր ժամանակները թեւակոխեց իբրեւ հայկական լեռնաշխարհի եզակի արծուեբոյններէն մէկը: Հակառակ դարերու ընթացքին կատարուած այլացեղ ասպատակութեանց եւ բռնագրաւող ուժերու կողմէ նախաձեռնուած՝ հայկական այս հինաւուրց ոստանը օտարամուտ տարրերով բնակեցնելու եւ

հայաթափման ենթարկելու փորձերուն, Շուշին ե՛ւ պահպանեց հայկական իր ազգային դիմագիծը, ե՛ւ դարձաւ հայ մշակոյթի ու դպրութեան, այլեւ հայ քաղաքական մտքի ու ռազմական տաղանդի զարգացման կարեւորագոյն բնօրրաններէն մէկը:

1895-ին Շուշի անդրկովկասեան յայտնի գիւղաքաղաք էր՝ 30 հազար բնակչութեամբ, որուն 21 հազարը հայեր էին: Շուշիի Թեմական դպրոցը կը հանդիսանար, 19-րդ դարավերջին, ողջ հայաշխարհի կրթական հինգ կարեւոր կրթօճախներէն մէկը, ուր թրծուեցան հայ ազգային-ազատագրական շարժման գլխաւոր դէմքերէն շատեր:

Հայաստանի անկախութեան կերտման եւ Հայաստանի Հանրապետութեան հիմնաւորման տարիներուն՝ 1918-1921 թուականներուն, Շուշին առաջաւոր դիրքը եղաւ հայկական դիմադրութեան՝ արեւելքէն եւ հիւսիս-արեւելքէն Հայաստանի ու հայութեան գոյատեւման սպառնացող թուրք-թաթար ազերիական վտանգին եւ ներխուժման փորձերուն դէմ: Արցախի հայութեան ազգային-ազատագրական պայքարը ղեկավարելով՝ Շուշի հերոսաբար դիմադրեց համաթրքական զրաւման վտանգին եւ տեղի տուաւ միայն Հայաստանի խորհրդայնացումէն ետք, երբ ստալինեան կամայականութեամբ պարտադրաբար կցուեցաւ Խորհրդային Ազրպէճանին՝ իբրեւ Լեռնային Ղարաբաղի Ինքնավար Մարզ:

Խորհրդային լուծի տակ Շուշին հետեւողականօրէն ենթարկուեցաւ Ազրպէճանի կիրարկած հայաթափումի քաղաքականութեան, բայց արցախահայութիւնը երբեք չհամակերպեցաւ իրեն պարտադրուած անարդարութեան: Իսկ երբ 1988-ին արցախայութիւնը բարձրացուց Հայաստանի հետ միացման դրօշը, ազերիական բանակի անառիկ յենակէտ դարձած Շուշին պատուհաս դարձաւ ողջ Արցախի գլխուն, յատկապէս իր անմիջական ստորոտը գտնուող ԼՂԻՄ-ի մայրաքաղաք Ստեփանակերտը մնայուն ռմբակոծումի տակ առնելով:

Այս բոլոր առումներով, հայկական հերոսութեան ու դիւցազնական խոյանքի փառահեղ մարմնաւորումը եղաւ 8-9 մայիս 1992-ի Շուշիի ազատագրման ռազմական գործողութիւնը, որ պատմական նշանակութիւն զգեցաւ նաեւ իր յառաջացուցած ազգային միասնականութեամբ:

Հայկական զրոհը սկսաւ բոլոր ուղղութիւններով՝ արցախեան ազատամարտին զինուորագրուած հայ մարտիկներու բոլոր միաւորներուն մասնակցութեամբ, կանոնաւոր բանակայիններ ըլլային անոնք թէ Հայաստանի տարբեր շրջաններէն եւ սփիւռքեան հայօճախներէն Արցախ փութացած նորօրեայ ֆետայիներ: Դաշնակցութեան դրօշին տակ համախմբուած ազատամարտիկներ ըլլային անոնք, թէ 1988-ի համաժողովրդական շարժման ալիքին հետ կեանք առած ջոկատներու անդամ «մահապարտներ» կամ «երկրապահ կամաւորականներ»:

Անշուշտ, յանդուգն այդ զրոհին ընթացքին, առասպելատիպ հայ հերոսներու արիւնէն ծանրագոյն զին վճարեցինք անառիկ Շուշին ազատագրելու համար: Բայց ազատութեան եւ յաղթանակի ուղին միշտ ալ արեամբ ներկուած է եւ, կռուի դաշտին վրայ ինկած նոյն այդ հերոսներու արեան գնով, թանկագին իր արժէքն ու նշանակութիւնը նուաճած է ազատագրական պայքարի իւրաքանչիւր յաղթանակ ոչ միայն հայ ժողովուրդի, այլեւ՝ բոլոր ժողովուրդներու պատմութեան մէջ:

Հայոց յուշատետրի 8-9 մայիս 1992-ի էջով՝ Շուշիի ազատագրութեան այս փառապանծ յաղթանակին մէջ, ամէն բանէ առաջ եւ վեր նախ կ՛արժեւորենք մեր ժողովուրդի արի այրերուն միասնական յանդգնութիւնն ու հերոսութիւնը:

Հայ ժողովուրդի հաւաքական կամքին եւ միասնական ուժին յաղթանակը խորհրդանշող անխորտակելի ամրոցը դարձաւ ազատագրեալ Շուշին:

Շուշիի ազատագրութեամբ հայ ժողովուրդը նուաճեց ոչ միայն հայրենի հողին ազատագրումը, այլեւ՝ պատմութեան քառուղիներուն վրայ արժանի իր տեղը ունենալու եւ լիարժէք ազատութեամբ ու անկախութեամբ օժտուած հայրենի պետականութիւն կառուցելու անբռնաբարելի իր իրաւունքը:

8-9 մայիս 1992-ի հերոսական զրոհով եւ յաղթանակով իրաւատէր հայութիւնը նուաճեց իր դարաւոր երազը եւ ճամբան հարթեց Հայաստանի ու աշխարհասփիւռ հայ ժողովուրդին առջեւ՝ ինքնավստահ եւ հաստատակամ քայլերով մուտք գործելու նոր դարաշրջան:

Արցախի իրողական ազատագրումին եւ Հայաստանի հետ միացումին ամրակուռ անկիւնաքարը հանդիսացող Շուշիի վերատիրացումէն անցած է 27 տարի: Արցախի հետ բովանդակ հայութիւնը կը շարունակէ քաղաքական իր պայքարը, որպէսզի նորօրեայ հայ ֆետայիներու արեամբ նուաճուած Արցախի իրողական ազատագրութիւնը նաեւ իրաւականօրէն ամրագրուի եւ միջազգային ճանաչումի արժանանայ:

Աւելի քան քսան տարի է, որ իր բոլոր հոսանքներով համայն հայութիւնը կը պայքարի ի խնդիր ազատագրուած Շուշիի պահպանման, վերաշինութեան եւ բարգաւաճման:

Իրողական ազատագրութեան այդ 22 տարիներու ընթացքին փորձութեան եւ ընկրկումի պահեր շատ ունեցաւ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետութիւնը: Վերանկախացեալ Հայաստանի Հանրապետութիւնը վարակած իշխանապետութեան պառակտիչ ախտանշանները անպակաս եղան նաեւ Արցախի հայութեան կեանքէն: Բայց իր հերոսական զաւակներուն նկատմամբ Ազգային Պարտքի խոր գիտակցութիւնը բնաւ չլքեց արցախահայութիւնը: Ընդհակառա՛կն, փորձութեան եւ ընկրկումի այդ պահերէն աւելիով ուժեղ ու միակամ վերականգնեցաւ հայոց մերօրեայ արծուեբոյնը:

Յանուն հայրենի ազատագրեալ հողի վերաշինութեան, վերաբնակեցման ու բազմակողմանի զարգացման՝ ոչ միայն Արցախի քաղաքական ուժերը, այլեւ հայ քաղաքական մտքի բոլոր հոսանքները աչքի լոյսի պէս գուրգուրացին Մեծ Երազը իրականութիւն դարձուցած Արցախի զաւակներուն, այլեւ համայն հայ ժողովուրդի Հաւաքական Կամքի եւ Միասնական Ուժի զօրաշարժին անփոխարինելի երաշխիքին վրայ:

Շուշիի ազատագրութեան տարեդարձը՝ իբրեւ յուշարարը հայ ազգային-ազատագրական շարունակուող պայքարին, գաղափարական ա՛յս դասերով կը լուսաւորէ պահանջատէր հայութեան դժուարին ուղին:

Ն. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԼՈՒՐԵՐ ԳԱՂՈՒԹՆԵՐԷՆ

* Ռոտ Այլընտի մէջ շարք մը ձեռնարկներով նշուեցաւ Հայոց ցեղասպանութեան 104-ամեակը:

17 ապրիլին տեղի ունեցաւ դրօշակի արարողութիւն՝ Քրանսթըն Սրթի քաղաքապետարանին

մէջ, որուն ընթացքին քաղաքապետ Ալըն Ֆանկ մեծարեց գաղութին մէջ տարիներ շարունակ ծառայած Արա Նալպանտեանը: Խօսք առին շրջանի քաղաքապետարանի խորհուրդի նախկին անդամներէն Արամ Կարապետեանը եւ ներկայացուցիչ Քաթըրին Նազարեանը, նաեւ՝ Տէյվիտ Ալտըն Սիրզը (Սուրբ Սահակ եւ Մեսրոպ եկեղեցի) եւ Արթըր Արսլանեանը (ՀՄԸՄ եւ ՀԵԴ): Շրջանի Հայ դատի յանձնախումբին պատգամը յղեց Սեւան Զօպեանը:

22 ապրիլին տեղի ունեցաւ դրօշակի արարողութիւն Փրովիտենսի արեւելեան շրջանի քաղաքապետարանի սրահին մէջ: Խօսք առաւ շրջանի քաղաքապետ Ռոպերթօ տա Սիլվան, որ յատուկ յուշանուէրով մը պատուեց շրջանի բնակիչներէն Մայքըլ Թովմասեանը:

Նշենք, որ Ռոտ Այլընտի ծերակուտականն ու Ներկայացուցչական տունը անգամ մը եւս յատուկ բանաձեւով մը պատշաճօրէն ճանչցան Հայոց ցեղասպանութիւնը:

* Նախաձեռնութեամբ Հայոց ցեղասպանութեան Սան Ֆրանսիսքոյի Համազգութային ոգեկոչական յանձնախումբին, 24 ապրիլին հայկական Մաունթ Տէյվիտսըն բլուրի խաչ-յուշարձանին շուրջ տեղի ունեցաւ 104-ամեակի ոգեկոչական յուշահանդէս:

Ցեղասպանութեան յանձնախումբի անդամ իրաւաբան Ալեքս Հրակ Պասթեանը իր հպարտանքը յայտնեց հայ ըլլալուն համար եւ յորդորեց ներկաները իրենք եւս հպարտ զգալու իրենց հայութեամբ, որովհետեւ որքան ալ փորձեցին մեր ազգը ոչնչացնել, մենք տակաւին հոս ենք, բայց դեռ շատ գործ ունինք ընելու:

Այնուհետեւ տեղի ունեցաւ ծաղկեպսակներու զետեղում:

Երիտասարդական մարմիններուն կողմէ ելոյթ ունեցան՝ Նաթալի Հինտոյեանը, Արման Վարդանեանը եւ Շանթ Քիլիճեանը, որ իր խօսքին մէջ նկատել տուաւ, որ դիւրին չէ հայ ըլլալը, ապրելու ոչ միայն քու կեանքդ, այլ նաեւ՝ ապրելու,յարգելու նախահայրերուդ յիշատակը ու արդարութեան բերելու անոնց: Ան կոչ ուղղեց ներկաներուն՝ վերահաստատելու իրենց ազգային պարտականութիւնը, իրենց հայկական ինքնութիւնը պահելու խոստումը՝ տարուան իւրաքանչիւր օրը, կամաւորաբար օգտակար դառնալու, ուր որ կարելի է, նաեւ՝ մեր դպրոցներուն: Ան կոչ ուղղեց ըլլալու հայկական արժէքներուն լաւագոյն ներկայացուցիչները, նաեւ՝ փոխանցելու ազգին ջահը սերունդէ սերունդ:

Սան Ֆրանսիսքոյի քաղաքապետ Լանտըն Պրիտը իր սրտի խօսքին մէջ մեծ պատիւ համարեց իր ներկայութիւնը սոյն նախաձեռնութեան՝ Հայոց ցեղասպանութեան յիշատակը յարգելու համար: ան յայտնեց, որ իրենք ալ կը յիշեն 104 տարի առաջ տեղի ունեցած ողբերգութիւնը եւ կը միանան աշխարհի հայ համայնքներուն՝ յարգելու հայ զոհերուն յիշատակը: Ան հաստատեց, որ տակաւին շատ ընելիք ունինք քաղաքական աշխարհին մէջ: Օրուան գլխաւոր բանախօս դոկտ. Ռուբինա Փիրումեանը անգլերէնով եւ հայերէնով հարազատօրէն ներկայացուց հայ ժողովուրդին սրտառուչ պատմութիւնը՝ սկսեալ ջարդերէն մինչեւ այս օրերու պատահարները եւ յորդորեց ներկաները յիշելու եւ պահանջելու, չմոռնալու ու չներելու: Ան ըսաւ, որ վերապրած ենք Ցեղասպանութիւնը, բայց աղէտը բոյն դրած է մեր հոգիներուն մէջ. մեր ծնողներէն մեզի փոխանցուած է ցաւը, եւ վէրքը չի գոցուիր, որովհետեւ արդարութիւնը չէ հաստատուած: Ցաւը չ՛ամոքուիր, որովհետեւ Ցեղասպանութիւնը կը շարունակուի, եւ մենք անոր ուրացման փուլը կ՛ապրինք: Ցեղասպանութեան տարիներուն յստակ էր, որ նպատակը ամբողջ ազգի մը բնաջնջումն էր: Ցեղասպան եւ անպատիժ մնացած թուրքը կ՛ուրանայ ոճիրը եւ նպատակին հասնելու համար քաղաքական, տնտեսական եւ ռազմական միջոցներով կը կաշառէ պետութիւններ, անհատ դիւանագէտներ, պատմագէտներ եւ հաստատութիւններ: Այսուհանդերձ, 29 երկիրներ եւ Ամերիկայի 49 նահանգներ եւ մեծ թիւով համաշխարհային կազմակերպութիւններ ճանչցած եւ դատապարտած են Հայոց ցեղասպանութիւնը, եւ այս բոլորը կատարուած են հայ քաղաքական ուժին յարատեւ աշխատանքով: Ռ. Փիրումեանը կոչ ուղղեց երիտասարդութեան՝ անտարբեր չմնալու, լծուելու Հայ դատի աշխատանքներուն եւ սատարելու պահանջատիրութեան մեր պայքարին:

Ձեռնարկին ընթացքին գործադրուեցաւ նաեւ գեղարուեստական յայտագիր:

Կազմակերպութեամբ ՀՅԴ «Վռամեան» կոմիտէութեան, Հայ դատի յանձնախումբին եւ Հայաստանեայց առաքելական Ս. Մարիամ եկեղեցւոյ համատեղ ջանքերով, 28 ապրիլին Համիլթընի մէջ տեղի ունեցան Հայոց ցեղասպանութեան 104-ամեակի ոգեկոչման ձեռնարկները:

Առաւօտուն եկեղեցւոյ մէջ մատուցուեցաւ յատուկ պատարագ ի յիշատակ մեր նահատակներուն: Այնուհետեւ Հայ կեդրոնին մէջ տեղի ունեցաւ ոգեկոչման ձեռնարկ:

Օրուան բանախօսն էր Յակոբ Ճանպազեանը, որ ամփոփ կէտերու մէջ յղեց օրուան պատգամը:

Ելոյթ ունեցաւ նաեւ Համիլթընի քաղաքապետ Ֆրետ Այզընպերկըրին:

Գեղարուեստական բաժինով հանդէս եկան՝ Գոհար Վարդանեանը, Ռուզան Աբգարեանը եւ

Արթիւր Աւետիսեանը: Ցուցադրուեցաւ նաեւ Ճուլիա Աբգարեանին պատրաստած տեսերիզը:

Ոգեկոչումը աւարտեցաւ Հրանդ քհնյ. Մանուկեանի փակման խօսքով եւ «Պահպանիչ»-ով:

* 28 ապրիլին Ս. Յակոբ ազգային վարժարանի «Բաստրմաճեան» սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Քեպեքի Հայ համայնքի միացեալ մարմնին կազմակերպած Հայոց ցեղասպանութեան 104-ամեակի ոգեկոչումը: Բացման խօսքով (հայերէն) հանդէս եկաւ Յոլիկ Մուղալեանը, որ նշեց, թէ նախապէս ապրիլ 24-ը սգատօն էր, այժմ յուշատօն է, իսկ ապագային պիտի ըլլայ մեր արդար Դատին յաղթանակի օր եւ փառատօն:

Հրակ Չինչինեանը ֆրանսերէնով ուղղուած իր խօսքին մէջ նշեց, որ Քեպեքը Քանատայի առաջին նահանգն էր, որ ճանչցաւ Հայոց ցեղասպանութիւնը 1980-ին: Ան անդրադարձաւ ուսումնական ծրագիրներուն մէջ ցեղասպանութեանց, որոնց կարգին՝ Հայոց ցեղասպանութեան ներառումին, մատնանշելով Արցախի մէջ առ այսօր ազրպէյճանական յարձակումները՝ խախտելով 1994-ին յայտարարուած զինադադարը, եւ կոչ ուղղեց Քանատայի կառավարութեան՝ շարունակելու իր դերակատարութիւնը յանուն խաղաղութեան եւ արդարութեան ամրապնդման՝ աշխարհի չորս ծագերուն:

Հայաստանի հիւպատոս Արա Մկրտչեանը ֆրանսերէնով, անգլերէնով եւ հայերէնով արտասանած իր խօսքերուն մէջ շեշտեց հայ ժողովուրդին ապրելու եւ գոյատեւելու վճռակամութիւնը ու պատրաստակամութիւնը՝ դիմագրաւելու բոլոր խոչընդոտները եւ մարտահրաւէրները:

Յաջորդաբար խօսք առին՝ Լաւալի քաղաքապետական ներկայացուցիչ Սթեֆան Պուայէն, Մոնրէալի քաղաքապետական ներկայացուցիչներ Էմիլի Թուիյէն, որ հանդէս եկաւ Մոնրէալի քաղաքապետ Վալերի Պլանթի անունով, Մարի Տերոսը, Քեպեքի նահանգային ներկայացուցիչներ Քրիսթոֆըր Սքիթը եւ Մարուա Ռըզքին, որոնք յայտնեցին իրենց զօրակցութիւնը հայ ժողովուրդի արդար Դատին, ինչպէս նաեւ գնահատեցին հայ համայնքին մասնակցութիւնը Քանատայի ընկերային, մշակութային եւ քաղաքական կեանքին: Դաշնակցային խորհրդարանի անդամ եւ Պահպանողական կուսակցութեան ղեկավար Անտրիւ Շիրի խօսքը կարդաց Հրակ Չինչինեանը:

Քանատայի վարչապետ Ճասթին Թրուտոյի եւ Ազատական կուսակցութեան անունով հանդէս եկաւ դաշնակցային երեսփոխան Ֆայսալ Խուրին, որ կոչ ուղղեց ներկաներուն՝ հպարտանալու հայկական ինքնութեամբ, պատմութեամբ եւ մշակոյթով եւ հաստատակամութեամբ շարունակելու Հայ դատի հետապնդումը:

Ձեռնարկի ընթացքին գործադրուեցաւ գեղարուեստական յայտագիր:

Իսկ Աւստրալիոյ մէջ 28 ապրիլին Սիտնիի մէջ շուրջ 1000 ցուցարարներ Աւստրալիոյ կառավարութենէն պահանջեցին Հայոց ցեղասպանութեան ճանաչումը:

Ցուցարարները իրենց պահանջը ուղղեցին վարչապետ Սքաթ Մորիսոնին, որ նախապէս զանգուածային սպանութեան տուած էր «ցեղասպանութիւն» անուանումը, բայց այժմ կը խուսափի այդ եզրը գործածելէ:

Յայտնենք, որ վերջերս Մորիսոն մամլոյ ասուլիսի մը ընթացքին յայտնեց, որ «ցեղասպանութիւն» եզրը չ՛օգտագործեր, որովհետեւ ինք կը յայտնէ պետական կարծիք, իսկ նախապէս այդ նիւթին մասին խօսած է իբրեւ անհատ:

ԱՅԼԱԶԱՆ

7 Խորհուրդներ՝ Մեծ Հայրիկներուն Եւ Մայրիկներուն

Երեխաներու կեանքին մէջ մեծ հայրիկներուն եւ մեծ մայրիկներուն դերը անգնահատելի է: Ծնողներուն հետ բաղդատած՝ մեծ հայրիկն ու մեծ մայրիկը շատ աւելի թոյլատու, բարի եւ հաճոյակատար են: Անոնք իրենց թոռնիկներուն հեքիաթներ կը պատմեն եւ կը կատարեն անոնց բոլոր ցանկութիւնները:

Այո՛, մեծ հայրիկն ու մայրիկը շա՛տ կը սիրեն իրենց թոռնիկները, իսկ վերջիններս «Կը շահագործեն» անոնց անսահման սէրն ու բարութիւնը: Ասիկա, սակայն, կրնայ բացասական ազդեցութիւն ունենալ երեխաներու դաստիարակութեան վրայ: Անտեղի ներողամտութիւնը, թոյլատուութիւնը, պաշտպանութիւնն ու շռայլութիւնը պէտք չէ շփոթել սիրոյ հետ: Ահա թէ ինչո՛ւ կ՛արժէ, որ մեծ հայրիկներն ու մայրիկները կարդան իրենց ուղղուած հետեւեալ եօթը խորհուրդները:

1.- Ձեր թոռնիկներուն ներկայութեան երբեք կասկածի տակ մի՛ դնէք ծնողներուն հեղինակութիւնը:

2.- Վէճերու եւ տարակարծութիւններու ընթացքին որեւէ կողմ մի՛ պաշտպանէք: Բոլոր տուներէն ներս խնդիրներ կը ծագին. ամուսիններն ու երեխաները ինքնուրոյն պէտք է լուծեն զանոնք:

3.- Օտար մարդոց ներկայութեան ձեր զաւակներուն եւ թոռնիկներուն յարաբերութիւններուն մասին մի՛ պատմէք: Ընտանեկան հարցերը ընտանիքի անդամներու միջեւ կը լուծուին:

4.- Ջանացէք պահպանել ձեր թոռնիկներուն գաղտնիքները: Եթէ անոնք իրենց անձնական կեանքին մասին բան մը պատմեր են ձեզի, կը նշանակէ, որ վստահութիւն ունին. փորձեցէք ամէն գնով չկորսնցնել այդ վստահութիւնը:

5.- Ձեր թոռնիկներուն թերութիւններուն վրայ մի՛ խնդաք. ձեր անմեղ խնդուքները կրնան անոնց մօտ բարդութիւններ յառաջացնել եւ զայն դարձնել ինքնամփոփ եւ անինքնավստահ:

6.- Ձեր թոռնիկին օգնեցէք միայն անհրաժեշտութեան պարագային, այլապէս մի՛ միջամտէք ամէն անգամ, երբ ան բանի մը ձեռնարկէ: Հաւատացէ՛ք, եթէ ան ձեր օգնութեան կարիքը զգայ, անպայման կը դիմէ ձեզի:

7.- Յարգեցէ՛ք ծնողներուն սահմանած արգելքները քաղցրաւենիք չուտել, ուշ ժամու չքնանալ, համակարգչային խաղերու սահմանափակում եւ այլն… Ծնողներէն գաղտնի՝ թոռնիկները ճշդուած օրէնքներէն շեղելը դաստիարակիչ չէ, ոչ ալ՝ սիրոյ չափանիշ:

Ծաղկահաւաք

Ինչպէս նախորդ տարիներուն, այս տարի եւս Ծիծեռնակաբերդի մէջ տեղի ունեցաւ աւանդական ծաղկահաւաքը:

Այս նախաձեռնութեան նպատակն է քաղուած ծաղիկներուն երկրորդ կեանք մը տալ եւ վերամշակուած միջոցով կրկին օգտագործել զանոնք:

Արդէն ծանօթ է, որ ապրիլ 24-ի Ցեղասպանութեան զոհերու յիշատակին զետեղուած ծաղիկները կը հաւաքուին, եւ ցօղունները կ՚անջատուին ծաղիկներէն, ցօղուններէն պարարտախառնուրդ կը պատրաստուի, իսկ ծաղիկներուն թերթիկները կ՚օգտագործուին վերամշակուած թուղթ պատրաստելու համար: Պարարտախառնուրդը կ՚օգտագործուի յիշողութեան պուրակի հողի մշակման համար, իսկ ձեռակերտ թուղթը կ՚օգտագործուի Հայոց ցեղասպանութեան թանգարան – հիմնարկի յուշագիրներ, շնորհակալագիրներ եւ հրաւիրատոմսեր պատրաստելու համար:

Այս տարուան երկօրեայ ծաղկահաւաքին մասնակցեցան՝ տարբեր կազմակերպութիւններ ներկայացնող կամաւորներու խումբեր, աշակերտներ, ուսանողներ եւ դեսպաններ:

ՇԱԲԹՈՒԱՆ SUDOKU-ն

		1						
		2		3				4
			5			6		7
5			1	4				
	7						2	
				7	8			9
8		7			9			
4				6		3		
						5		

ՇԱԲԹՈՒԱՆ ԾԱՂՐԱՆԿԱՐԸ

ՇԱԲԹՈՒԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆԸ

Ես Պատրանքը Սիրեցի

Շուրջիս տափակ ու չոր կեանքէն զայրացկոտ,
Կանչեցի ես իտէալս կենսածին.
Բայց ետեւէս կծու ծաղրով անամօթ
«Է՜, ան միայն գրքի մէջն է» պոռացին.
Ես ալ գիրքը ինծի ընկեր ընտրեցի,

Ես պատրանքը սիրեցի:

Մենութեան մէջ լուռ, մթնշող սենեակիս՝
Չիրագործուող երազներու մէջ թաղուած՝
Հեռո՜ւ ու վե՜ր սաւառնեցաւ միշտ հոգիս,
Հո՜ն, ուր կեանքիս գոհար յոյսերն են մաղուած.
Ես, մօր մը պէս, անուրջներս գգուեցի,

Ես պատրանքը սիրեցի:

Երբ գեղեցիկ թարմ աղջիկը ժպտեցաւ,
Սիրտս դողաց յուզումով մը ներդաշնակ.
Սիրեցի ալ, միայն ո՜չ ան, որ անցաւ.
Այլ անոր նուրբ յափշտակիչ դէմքին տակ
Նո՜ր էակ մը, որ մտքէս հոն անցուցի,

Ես պատրանքը սիրեցի:

Հայրենիքի հուր կարօտը բնածին
Երբ բոընկցուց յուզուած լանջս տենդօրէն,
«Դուն հայրենիք, դուն հող չունիս» հծծեցին.
Ես դառնացայ, բայց ալ ուժգին այդ օրէն
Իմըս չեղող հայրենիքս պաշտեցի,

Ես պատրանքը սիրեցի:

Ինծի համար այն ժամերը թանկ եղան,
Երբ ներշնչուած ստեղծեցի միշտ անգոյ,
Բայց անձնուրաց ազնիւ դէմքեր սիրեկան,
Երբ իրական աշխարհին մէջ միշտ դժգոհ,
Իտէալի կեանքէն երգել ուզեցի.

Ես պատրանքը սիրեցի:

ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹ

ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹ

Արդի ժամանակներու հայութեան ամէնէն խոհուն եւ բանաստեղծ դէմքերէն Լեւոն Շանթի, որ իր ստեղծած մեծատաղանդ գրականութեամբ, ազգային-քաղաքական յառաջատար գործունէութեամբ եւ մանկավարժական ու սերնդակերտ անձնդիր ծառայութեամբ՝ արժանաւոր իր պատուանդանը նուաճեց հայ ժողովուրդի անմահ մեծերու փաղանգին մէջ:

WWW.AZTARAR.COM